

ПРАВΟΣЪДИЕТО
 ТРАВООСЪДИЕТО
 № 92-00-101
 01.08.1994.
 София

ДО

КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
 НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Т У К

С Т А Н О В И Щ Е

на министъра на правосъдието по конституционно дело
 № 11/94 г. относно искането на група народни представители
 от Съюза на демократичните сили при 36-то Народно събрание
 за съобразността на Закона за съдебната власт с Конституцията
 на Република България

УВАЖАЕМИ ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Във връзка с определение от 28 юли 1994 г. и конституирането
 ни като заинтересувана страна по конституционно дело № 11/94 г.,
 излагаме следното становище по отделните атакувани текстове от Закона
 за съдебната власт.

1. По чл.16, ал.1:

Конституцията на Република България в чл. 130, ал.2 поставя
 две условия за избор на член на Висшия съдебен съвет:

- "висок професионализъм и нравствени качества" и
- "минимум 15 години юридически стаж".

Посоченият по-горе текст не съдържа забрана адвокати да бъдат
 избирани като членове на Висшия съдебен съвет. В случая се обяснява
 /детайлизира/ понятието "висок професионализъм". Отнася се до участие
 в орган, който прави подбора на съдийте, прокурорите и следователите.
 Необходим е минимум професионален опит и знания именно в тези профе-
 сии, а не изобщо "професионализъм в юридическата наука", което е едно
 неопределено понятие.

Считам, че този текст не е противоконституционен.

2. Член 16, ал.4, т.3:

Този текст влиза в противоречие с решението на Конституционния съд /№3 от 1992 г./. Не се спори, че адвокатската дейност е упражняване на свободна професия.

От друга страна той е излишен, съпоставен с чл.24 от Закона за съдебната власт. Няма пречка адвокат да бъде избран за член на Висшия съдебен съвет, но след избора той следва да преустанови тази си дейност. Той ще получава заплата, определена от Висшия съдебен съвет по предложение на министъра на правосъдието.

Допълнителен аргумент, че текстът е неудачен е и това, че в чл.22, ал.1 не се предвижда такова основание за освобождаване на избран член поради несъвместимост. В Закона за съдебната власт липсва механизъм, който да осигури изпълнение на изискванията на чл.16, ал.4, т.3.

3. По чл. 22, т.5:

Този текст не противоречи на Конституцията.

Проблемът би могъл да се раздели с оглед на основанията за освобождаване. Решението ще бъде различно, ако избраният е освободен от длъжност по собствено желание или освобождаването е в резултат на санкция. В последния случай участието във Висшия съдебен съвет би следвало да се прекрати поради липса на "високи професионални и нравствени качества".

4. По чл. 22, т.6:

В конкретния случай отново се касае до изискването член на Висшия съдебен съвет да бъде с "високи професионални и нравствени качества". Във всички случаи, освобождаване на това основание следва да се предхожда от санкция. Това е единствения обективен критерий /виж и чл.чл. 72, 129, ал.3 и чл. 148 от Конституцията на Република България/. Недопустимо е да има субективна преценка от страна на органа, който го е избрал.

Текстът не противоречи на Конституцията, но би могъл да претърпи редакционни поправки или се допълни с друг текст за яснота. Но това е от компетентност на Народното събрание.

5. По чл.чл. 24, т.2, 29, ал.1, т.т. 3, 5, 6:

Становището е изразено по-горе във връзка с чл. чл. 16 и 22.

6. По чл. 35 и сл. /инспекторат/

Института на инспектората не засяга принципа за разделение на властите. Този принцип, приложен до край би могъл да доведе до абсурди. Трите власти в една или друга степен, чрез различни механизми, взаимно се контролират. Пресен е примера в нашата история, когато при липса на такива механизми, изпълнителната власт сляла се с една политическа сила, подчини законодателната и съдебната власт. Ето защо в нашата Конституция се създадоха такива механизми. Достатъчно е да се спомене "ветото на президента" - чл.101 и Конституцията на Република България, парламентарният контрол върху изпълнителната власт, председателстването на Висшия съдебен съвет от министъра на правосъдието, Конституционният съд, създаването на Върховен административен съд, Сметната палата и т.н.

В Нашата правна история инспектората е създаден още с Търновската Конституция и никога не е поставян под въпрос. Нещо повече, той е имал много по-големи правомощия от дадените му по този закон /виж чл.150 до 152 от ЗУС - 1933 г./.

В случая изобщо не може да се говори за намеса в независимата съдебна власт. Качеството на съдебните актове е от компетенцията на по-горестоящия съд - т.н. инстанционен контрол.

Висшият съдебен съвет е непостоянно действащ орган в рамките на неговите компетенции. Той не е "шапка" на съдебната власт и не би могъл да отнеме върховенството на Върховния касационен съд и Върховния административен съд. За своите решения Висшия съдебен съвет, чрез председателстващият - министъра на правосъдието би могъл да използва инспектората, който е носител на информацията.

Не може да се приеме становището инспектората да е към Върховния касационен съд или Върховния административен съд, на който е възложен контрол съобразно процесуалните закони.

Недопустимо е и Висшият съдебен съвет, като непостоянно действащ орган да създава постоянно действащи структури, които на практика биха могли да го подменят.

- 4 -

Всъщност това означава да се създава второ Министерство на правосъдието. А опити в тази насока има и сега, както и създадени структури на основание вътрешен правилник и решения.

7. По чл. 125, ал.1

Считаме, че проблемът е неправилно поставен. Този текст из-
броява само съдийските, прокурорските и следствените длъжности.

Друг е въпросът, дали Националната следствена служба е отделно звено в съдебната система /чл.123 от Закона за съдебната власт и чл. 128 от Конституцията на Република България/.

8. По чл. 127, ал. 6 и 7

Този проблем би могъл да намери и обратно разрешение /без ал. 5 и 6/, но той не е свързан с конституционностьта на атакуваните норми. Това е въпрос на подход за професионализъм, пред-
виждащ по-големи или по-малки изисквания. Не противоречат на Конституцията на Република България завишени изисквания за определени длъжности. Такива изисквания има в ЗУС от 1933 г.и в до сега действащия ЗУС /чл.89 и 95/.

По преходните и заключителни разпоредби

По § 3:

Трудно е да се разбере същността на искането. Преназначаването е обективно необходимо с оглед на промените в съдебната система. По нашата Конституция няма Върховен съд, а нови - Върховен касационен и Върховен административен съд. Абсурдно е магистратите да останат несменяеми в един вече несъществуващ съд. Естествено, това преназначаване ще се реализира тогава, когато се приемат измененията в процесуалните закони и : Закона за Върховния административен съд. Но ясно е, че следва да има предварителна подготовка от страна на Висшия съдебен съвет, като се вземе и мнението на съдиите.

Буквалният прочит на параграфа може да заблуждава и би могло да се наложи редакционна поправка, но не следва да се приема, че е противоконституционен. Той има връзка с § 3 и 4 от преходните правила на Конституцията.

По § 8:

С оглед разпоредбите на чл.129 от Конституцията на Република България и чл.29 и 30 от този закон, разпоредбата на § 8 е неудачна и противоконституционна. Недопустимо е магистратите да бъдат освобождавани по друг начин и от друг орган освен посоченото в Конституцията.

Не може да се приеме и т.н. "обратно действие". Например, до сега действащият ЗУС предвиждаше 4 години стаж за окръжни съдии. В момента по-голяма част от окръжните съдии са със стаж от 4 до 5 години /4 г. и 2 м., 4 г. и 6 м. и т.н./. Приложението на този параграф би довело до липса на съдии в окръжните съдилища, блокиране на системата и голямо социално напрежение. Не може да се вмени във вина на съдиите и Висшия съдебен съвет, че те до този момент са спазвали разпоредбите на до сега действащия ЗУС, а и цялата кадрова политика на председателите на окръжните съдилища, Висшия съдебен съвет и Министерство на правосъдието е била съобразена с тези изисквания.

По § 11:

Въпросът е разрешен изрично с Решение № 3/92 г. на Конституционния съд, раздел IX, отнасящ се до аналогичен случай /параграфи 12 и 13 от Закона за изменение и допълнение на Закона за Висшия съдебен съвет/. Не можем да коментираме мотивите на това решение, но добавяме следното: и в този закон се въвеждат допълнителни критерии за "висок професионализъм" и начина на избор, което в значителна степен променя условията, при които е избран този Висш съдебен съвет, особено членовете от квотата на Народното събрание.

Великото народно събрание избра с квалифицирано мнозинство членове на Висш съдебен съвет и те бяха подменени в следствие с изменение на Закона за Висшия съдебен съвет, въпреки принципа на мандатност. Ако тази подмяна е конституционносъобразна, то и в случая когато има нов устройствен закон, тя е още повече наложителна.

По влизането на закона в сила:

Разумното тълкуване на § 4 от Конституцията на Република България ни води до логичния извод, че новата организация на съдебната власт и влизането в сила на устройствените и процесуални закони не могат да съвпадат по време. Конституцията предвижда тристепенна

- 6 -

съдебна система /чл.119/, прокламира, че има пряко действие /чл.5, ал.1 и 2/ и че заварените закони не се прилагат, ако ѝ противоречат. Това не означава и никой не е твърдял обратното, че съдебната система трябва да спре да функционира поради липса на процесуални закони, въз основа на които да действуват апелативния, касационния и административния съд. Логичен е извода, че тези съдилища ще започнат да действуват след самото им създаване по силата на вече гласувания устройствен закон /Закона за съдебната власт/ и след приемане на самите процесуални закони. До този момент правораздаването ще се осъществява по досегашните процесуални закони и от сега действащите съдилища.

Този въпрос е развит подробно по искането на главния прокурор /к.д. № 10./94 г./

